

PagPag Modyul 1 – Ang Makrong Kasanayan

PAGSASALITA (30%) - Ito ay kakayahan at kasanayan ng isang tao na maipahayag ang kaniyang personal na mga ideya, paniniwala at nadarama sa pamamagitan ng paggamit ng kaniyang bibig at wikang nauunawaan ng kaniyang kausap.

PAGSUSULAT (9%) - Ito ay isang paraan ng pagpapahayag ng kaisipan sa pamamagitan ng paggamit ng mga simbolo. Ito rin ang paraan kung saan naisasaayos ang iba't ibang ideya na pumapasok sa ating isipan.

PAKIKINIG (45%) - Ito ay tumutukoy sa aktibong proseso ng pagtanggap ng mga mensahe at impormasyon sa pamamagitan ng pandinig at pag-iisip. Aktibo ito sapagkat ito ay nagbibigay-daan sa isang tao upang mapag-isipan, matandaan at masuri ang kahulugan at kabuluhan ng mga salitang kaniyang napakikilingan.

PAGBABASA (16%) - Ito ay interpretasyon ng mga nakalimbag na simbolo ng kaisipan, pagpapakahulugan sa mga titik na sagisag ng mga kaisipan at pagtanggap sa mga mensahe sa pamamagitan ng damdamin at kaisipan sa mga titik at simbolong makikita sa pahina.

PANONOOD - “Ang ating mga mata ay bintana ng ating kaluluwa” - Mula sa mga nasasagap ng ating mga paningin, nakikita, tinitignan, at pinagmamasdan ay nasasalamain ang bukal nating pagkatao at kamalayan. Ito ang kasanayan na pinakamadaling gamitin sa larangan ng komunikasyong sosyal na maaari din mailapat o maiugnay sa iba't ibang larangan at kasanayan.

Ang Proseso ng Pagbasa

- Ito ang proseso ng pag-aayos, pagkuha at pag-unawa ng anumang uri at anyo ng impormasyon o ideya na kinakatawan ng mga salita o simbolo na kailangang tingnan at suriin upang maunawaan.
- Maituturing na 90 porsiyento ng ating kaalaman ay mula sa ating binasa.

Kahalagahan ng Pagbabasa

1. Para makakuha ng impormasyon
2. Para sa partikular na pangangailangan
3. Para malibang

Teorya ng Pagbasa

1. Teoryang Bottom-up - Ito ang proseso ng pag-unawa. Isinasaad nito na nagsisimula ang karunungan sa tekstong binasa (bottom) patungo sa taong nagbabasa (up) kung kaya tinawag itong bottom-up. Tinatawag din itong “data-driven/ outside-in”
2. Teoryang Top-down - Ang mambabasa ay isang aktibong kalahok na dati nang may taglay na kaalaman kung kaya isinasaad sa teoryang ito na nagsisimula sa taglay na karunungan at kaalaman ng isang tao ang mga impormasyon na nailalapat sa mga tekstong ating binasa. Tinatawag din itong inside-out.
3. Teoryang Iskima - Ang proseso ng pag-uugnay ng mga kaalaman sa paksa at kaalaman sa pagkakabuo ng mahahalagang salik sa pag-unawa. Ayon kina Pearson at Sapiro (1982), ang lahat ng ating natutunan at nakalagak sa isipan at maayos na nakalahad sa kategorya. Ang mga iskimang ito sy nadaragdagan, nalilinan, nababago, at napa-uunlad.
4. Teoryang Interaktib - Ito ang kombinasyon ng teoryang bottom-up at top-down sapagkat ang proseso ng komprehensyon ay may dalawang direksyon (McCormick, 1998). Sa paggamit ng

dalawang paraan (bottom-up at top down), nagaganap ang interaksyon sa pagitan ng teksto at ng mambabasa. Ito'y nabubuo mula sa kaalaman at ideya na dala ng mambabasa sa pag-unawa sa teksto.

Mga Hakbang sa Pagbasa

Si Dr. William S. Gray (1885-1960) ay isang Amerikanong edukador at tagapagtangkilik ng literasiya o kaalaman at kakayahan sa pagbasa at pagsulat. Tinagurian siyang "Ama ng Pagbasa" dahil sa angking kahusayan sa pag-aanalisa ng mga bagay- bagay at dahil na rin sa kahusayan sa gramatika. Siya rin ang naglahad ng 4 na hakbang sa pagbabasa.

1. Pagkilala - Ito ang proseso ng pagtukoy sa mga nakalimbag na salita o simbolo at kakayahang mabigkas ang tunog ng mga titik na bumubuo sa bawat salita.

2. Pag-unawa - Ito ang kakayahang bigyang kahulugan at interpretasyon ang kaisipang ipinapahayag ng mga simbolo o ng mga salitang nakalimbag.

3. Reaksiyon - Proseso ng pagpapasiya o paghatol sa kawastuhan at kahusayan ng teksto at pagdama sa kahulugan nito.

4. Pag-uugnay - Ito ay kaalaman sa pagsasanib o pag-uugnay at paggamit ng mambabasa sa kaniyang dati at mga bagong karanasa sa tunay na buhay.

Ang Tekstong Impormatibo

- Ang pangunahing uri ng teksto na kapupulutan ng kaalaman.
- Uri ng babasahin na di-piksiyon.
- Layunin ng ganitong uri ng teksto na maghatid ng kaalaman, magpaliwanang ng mga ideya, magbigay kahulugan sa mga ideya at walang pagkiling tungkol sa iba't ibang paksa tulad ng sa mga hayop, isports, agham, kasaysayan, gawain, paglalakbay, heograpiya, kalawakan, panahon at iba pa.

Elemento ng Tekstong Impormatibo

- 1. Layunin ng May-akda** - Anuman ang layunin ng may-akda ay mapapansing kaugnay lagi ito ng pagbibigay o paglalahad ng impormasyon.
- 2. Pangunahing Ideya** - Daglian itong inilalahad sa mga mambabasa. Naisasakatuparan ito sa pamamagitan ng mga organizational markers na nakatutulong upang agad na makita at malaman ng mambabasa ang pangunahing ideya ng teksto.
- 3. Pantulong na Kaisipan** - Mahalaga rin ang angkop na mga pantulong na kaisipan o mga detalye upang makatulong na mabuo sa isipan ng mambabasa ang ideyang nais niyang maitanim o maiwan sa kanila.
- 4. Mga estilo sa pagsulat, kagamitan/Sangguniang magtatampok sa mga bagay na binibigyang-diin.**
 - a. Paggamit ng mga nakalarawang representasyon** – larawan, guhit, tsart, dayagram, timeline, talahanayan at iba pa.

- b. Pagbibigay-diin sa mahahalagang salita sa teksto** – pagsulat nang nakadiin, nakahilis, nakasalungguhit o nalagyan ng panipi.
- c. Pagsulat ng mga talasanggunian** – madalas nilalagay ang mga aklat, kagamitan at iba pang sangguning ginamit nang sa gayon ay mabigyang-diin ang katotohanan ng mga impormasyong inilahad.

Mga Uri ng Tekstong Impormatibo

1. Paglalahad ng Totoong Pangyayari/Kasaysayan
2. Pag-uulat Pang-impormasyon
3. Pagpapaliwanag

Halimbawa ng Tekstong Impormatibo

1. Mga sangguniang aklat tulad ng mga ensayklopediya, almanak, batayang aklat at dyornal
2. Ulat
3. Pananaliksik
4. Artikulo
5. Polyeto/Brochure
6. Sanaysay
7. Mungkahing Proyekto
8. Balita
9. Komentaryo

PAGPAG MPDYUL 3 – ANG TEKSTONG DESKRIPTIBO

- Ito ay maihalintulad sa isang larawang ipinipint o iginuguhit kung saan kapag nakita ito ng iba ay parang nakita na rin nila ang orihinal na pinagmulan ng larawan.
- Mga pang-uri, pandiwa, pangngalan, pang-abay at mga tayutay lang ang karaniwang ginagamit ng manunulat upang mailarawan ang bawat tauhan, tagpuan, mga kilos o galaw, o anumang bagay na nais niyang mabigyang-buhay sa imahinasyon ng mambabasa.
- Mula sa epektibong paglalarawan ay halos makikita, maaamoy, maririnig, malalasaan, o mahahawakan ng mambabasa ang mga bagay na inilalarawan kahit pa sa isipan lamang niya nabuo ang mga imaheng ito.

ELEMENTO NG TEKSTONG DESKRIPTIBO

- Ang tekstong deskriptibo ay may isang malinaw at pangunahing impresiyon na nililikha sa mga mambabasa.
- Ang tekstong deskriptibo ay maaaring maging obhetibo at subhetibo at maaari ding magbigay ng pagkakataon sa manunulat na gumamit ng iba't ibang tono at paraan sa paglalarawan.

- Ang tekstong deskriptibo ay mahalagang maging espesipiko at maglaman ng mga konkretong detalye.

KATANGIAN NG TEKSTONG DESKRIPTIBO

1. **Karaniwang Paglalarawan (Obhetibo)** – tahasang inilalarawan ang paksa sa pamamagitan ng pagbanggit sa mga katangian nito gamit ng mga pang-uri - direktang pagpapakita ng katangiang makatotohanan at di mapasusubalian.
2. **Masining na Paglalarawan (Subhetibo)** - malikhein ang paggamit ng wika upang makabuo ng kongkretong imahe tungkol sa inilalarawan. - maaaring kapapalooban ng matatalinhagang pahayag (mga idyoma at tayutay) at naglalaman ng personal na persepsiyon kung ano ang nararamdaman ng manunulat sa inilalarawan.

Ang Pang-Uri (adjective)

- Ito ay salitang naglalarawan o nagbibigay turing sa mga pangngalan o panghalip

Hal. Kulay – asul, bilang – tatlo, laki – mataas, itsura – Maganda, dami – isang kilo

Ang Pandiwa (verb)

- Ito ay tumutukoy sa salitang naglalarawan sa kilos o galaw ng isang tao, hayop, bagay, o pangyayari.

Hal. *takbo, alis, uminom, kumain, umiyak, at talon.*

Ang Pangngalan (noun)

- Ito ay lipon ng mga salitang tumutukoy sa pangalan ng tao, bagay, hayop, pook o pangyayari.

Hal. *Tao – doktor, Hayop – kalabawa, Bagay – sapatos, Lugar – Luneta, Pangyayari – Pasko*

Ang Pang-abay (adverb)

- Ito ay ang katawagan sa salita o lipon ng mga salitang nagbibigay-turing sa pandiwa, pang-uri o kapwa pang-abay.

Hal. *ba, kaya, kasi, na, daw/raw, rin/din, naman, pala, nang, sa, noon, kung, kapag, tuwing, buhat, mula, kanina, ngayon, bukas, siguro, tila, baka, parang, tunay, talaga, syempre, sadya etc.*

ANG MGA TAYUTAY

- Ang Tayutay ay isang salita o grupo ng mga salita na kadalasang ginagamit upang maipahayag ang isang emosyon sa paraang hindi karaniwan upang makabuo ng mas malalim na kahulugan. Ito ay hindi literal kundi isang patalinghaga na minsang ginagamit bilang simbolo.

SIMILI o PAGTUTULAD - Paghahambing sa dalawang magkaibang bagay, tao o pangyayari sa pamamagitan ng mga salitang tulad ng, tila, kawangis, mala, parang, kagaya, kasing, kapara at katulad.

Halimbawa:

- “Kasing pula ng rosas ang kanyang labi.”
- “Ang pag-ibig mo ay parang tubig – walang lasa.”

METAPORA o PAGWAWANGIS - Tumutukoy sa tuwirang paghahambing kaya't hindi na kailangang gamitan ng mga salitang naghahayag ng pagkakatulad. Sa pamamagitan ng konsepto ng metapora, napaghahambing ang dalawa o higit pa na mga bagay, tao, lugar, pangyayari, at iba pa.

Halimbawa:

- “Ang lungkot na iyong nadarama ay bato sa aking dibdib.”
- “Ang ating mga ina ang ilaw ng ating mga tahanan.”

PERSONIPIKASYON o PAGSASATAO - Paglalapat ng mga katangiang pantao sa mga bagay na abstrakto o walang buhay.

Halimbawa:

- “Ngumingiti ang araw nang ako’y naglalakad mag-isa.”
- “Lumilipad ang oras kapag kasama mo ang iyong kasintahan.”

HAYPERBOLI o PAGMAMALABIS - Sobrang paglalarawan o eksaherado kung kaya hindi literal ang pagpapakahulugan.

Halimbawa:

- “Pasan ko ang daigdig sa dami ng problemang aking kinakaharap.”
- “ Abot langit ang aking ngiti no'ng nakita kita.”

ONOMATOPEYA o PAGHIHIMIG - Paggamit ng salitang may pagkakatulad sa tunog ng bagay na inilalarawan nito.

Halimbawa:

- “Ngumingiyaw ang pusa sa loob ng banyo.”
- “ Malakas na beep beep mula sa nagmamadaling jeep ang aming narinig.”

Gamit ng *Cohesive Devices* o Kohesyong Gramatikal sa Pagsulat ng Tekstong Deskriptibo

Ang mga *cohesive device* ay mga salita o kataga na nagsisilbing pananda upang hindi paulit-ulit ang paggamit ng mga pangngalan sa teksto o talata.

Mahalaga ang *cohesive device* sa pagbuo ng tekstong deskriptibo upang magkaroon ng kaayusan ang paglalarawan sa paksa.

Makabubuo ng isang malinaw at maayos na teksto kung mayroong sapat na kaalaman sa *cohesive device*.

1. REPERENSIYA - Ito ang paggamit ng mga salitang maaaring tumukoy o maging reperensiya ng paksang pinag-uusapan sa pangungusap. Maaari itong maging...

1. Anapora – tawag sa isang pahayag kung ang panghalip na humahalili sa pangngalan ay nasa hulihan nito.
 - Halimbawa: Aso ang gusto kong alagaan. Ito kasi ay maaaring maging mabuting kaibigan.

2. Katapora - tawag sa isang pahayag kung saan ang panghalip ay nauuna sa pangngalang pinapalitan nito.

- Halimbawa: Isinilid niya rito ang lahat ng mga nakuhang panggatong at ngayon ay hirap siyang buhatin ang sako.

2. SUBSTITUSYON - Ito ang paggamit ng ibang salitang ipapalit sa halip na muling ulitin ang salita.

- Halimbawa : Nawala ko ang aklat mo. Ibibili na lang kita ng bago.

(Ang salitang aklat sa unang pangungusap ay napalitan ng salitang bago sa ikalawang pangungusap. Ang dalawang salita'y parehong tumutukoy sa iisang bagay, ang aklat.)

3. ELLIPSIS - May inaalis na bahagi ng pangungusap subalit inaasahan na maiintindihan at magiging malinaw pa rin sa mambabasa ang pangungusap dahil sa tulong ng unang pahayag.

- Halimbawa : Bumili si Gina ng apat na aklat at si Rina naman ay tatlo.

4. PANG-UGNAY - Nagagamit ang mga pang-ugnay tulad ng *at* sa pag-uugnay ng sugnay, parirala sa parirala, at pangungusap sa pangungusap.

- Halimbawa : Ang mabuting magulang ay nagsasakripisyo para sa mga anak at ang mga anak naman ay dapat magbalik ng pagmamahal sa kanilang mga magulang.

Ang Pang-Ugnay

- Nagagamit ito sa pagsisimula, pagpapadaloy ng mga pangyayari, hanggang sa pagwawakas ng pagsasalaysay.

1. Pang-angkop – na, ng, g
2. Pang-ukol – ayon sa/kay, para sa/kay, kay/kina
3. Pangatnig – at, kapag, ngunit, kaya, o, upang, bagaman, dahil sa, subalit, sapagkat, habang, pati.

5. KOHESYONG LEKSIKAL - Mabilisang salitang ginagamit sa teksto upang magkaroon ito ng kohesyon. Maaari itong mauri sa dalawa: ang reiterasyon at kolokasyon.

- Reiterasyon – kung ang ginagawa o sinasabi ay nauulit nang ilang beses. Maaari itong mauri sa tatlong uri.

- Pag-uulit o repetisyon

(Hal. Maraming bata ang hindi makapasok sa paaralan. Ang mga batang ito ay nagtatrabaho na sa murang gulang pa lang.)

- Pag-iisa-isa

(Hal. Nagtanim sila ng gulay sa bakuran. Ang mga gulay na ito ay sitaw, bataw, Patani, kundol at patola.

- Pagbibigay-kahulugan

(Hal. Marami sa mga bata ay mula sa pamilyang dukkha. Mahirap sila kung kaya mas pinili nila ang kumayod kaysa mag-aral.

- **Kolokasyon** – mga salitang karaniwang nagagamit nang magkapareha o may kaugnayan sa isa’t isa kaya’t kapag nabanggit ang isa ay naiisip din ang isa. Maaaring magkapareha o magkasalungat.
 - Halimbawa.
Nanay – tatay, guro – mag-aaral, hilaga – timog, doctor – pasyente. Puti – itim,
maliit – Malaki, mayaman – mahirap.